

Hedvábné nitky osudu

Glennis Virgo

Zhruba týden nato nás maestro před začátkem pracovního dne zavolal k sobě.

„Odpoledne budeme mít napilno, mládenci.“ Podíval se na mě. „A ty taky, děvče.“ Všichni jsme přikývli. „Dorazí Antonio della Fontana, aby si vybral nový letní šatník – kalhoty, dublety, košile, všechno. Vím, že činí výstřední rozhodnutí...“

„No bodejt!“ Ulisse zrudnul. „Promiňte, maestro.“

„Jak jsem říkal, činí výstřední rozhodnutí, nicméně vždy platí včas, a co je důležitější, je-li se službou spokojen, všem to poví.“

Záleží na druhu služby, ušklíbla jsem se v duchu.

„Tudíž,“ pokračoval maestro, „ho budeme obskakovat až do zavírací doby a v případě potřeby i déle. Filippo, nejdříve zkontroluješ jeho míry podle papírového pásku. Od Velikonoc mohl přibrat pár čísel v pase. Buď taktní! Ach ano, a zaskoč do Slunce pro džbánek toho nejlepšího vína, jaké je tam k mání. Stefano a Ulisse, vy dva vyberte látky, jež by se mu mohly líbit. Zářivé barvy, výrazné vzory, však to znáte. Naskládejte je na svůj stůl. Já budu potřebovat ten svůj, abych mohl načrtnout návrhy. A Ulisse...“

„Maestro?“

„Pakliže uvidím na tvé tváři jedinou posměšnou grimasu...“

Ulisse poslušně přikývl. Čekala jsem, kdy dá pokyny i mně. A vskutku. Vybídl mě, abych ho následovala k přednímu pultu, kde nás ostatní nemohli slyšet. Díval se do ulice a vyhýbal se mému pohledu.

„Eleno, potřebuji, aby ses k našemu zákazníkovi chovala co nejšarmantněji. Dolévej mu víno, usmívej se na něj a podobně. Obávám se, že se u mla-

dých dívek netěší nejlepší pověsti. “S rozpačitým úsměvem se ke mně obrátil. „Takový už zkrátka je. Není se čeho obávat. Slibuji, že s ním nezůstaneš sama.“

Udělal jsem pukrle mlčky, neschopná jediného slova.

Antonio della Fontana znovu ohlásil svůj příchod hlučným klepáním na pult.

„Jsem zde, Rondinelli!“

Maestro si ulízal vlasy a vyběhl z dílny. „Signore Fontano, račte dál.“

Se strnulým úsměvem jsem se zařadila vedle tovaryšů a čekala, až Fontana projde kolem pultu a nahrne se do místnosti.

„Zdravíčko, přátelé!“ Přejel mě pohledem. „Ach, Rondinelli, vidím, že jste si tu mladou pomocnici nechal. Doufám, že nepatří ke slečinkám, na něž jdou mrákoty při pohledu na muže v košili. Je lepší, když zůstanou při vědomí, jestli víte, co tím myslím.“

Maestro po mně loupł očima. „Dones signoru Fontanovi víno, děvče.“

Fontana si promnul ruce a zachechtal se. „Věřím, že tentokrát jste koupil nějaké pořádné, Rondinelli, a nenalijete mi tu brečku jako minule. Jen žertuji, jen žertuji.“

Maestro a Fontana se usadili vedle sebe na stoličky u stolu, já přinesla džbán s poháry a oběma jim nalila. Dělal jsem, seč jsem mohla, aby se mi nechvěly ruce. Maestro mi kývnutím poděkoval, jenomže než jsem se stáhla vzdálit, Fontana mě chytil kolem pasu a přitáhl k sobě.

„Děkuji. Jakkak se jmenuješ?“

Ucítila jsem puch jeho vlasového oleje a do krku mi vystoupaly žaludeční šťávy.

„Elena, signore.“

„Sličné jméno pro sličnou panenku.“ Sevřel mě a posunul ruku výš na má žebra. „Ovšem potřebovala bys vykrmit. Plať jí víc, Rondinelli! Nepochybují, že si to zaslouží.“ Chlípně po mně pošilhával. „Potřebuje – jak to říct kulantně – obalit kosti masem.“

Jen co mě pustil, odběhla jsem zpátky k tovaryšům za hromadou rolí látek. Filippo mi věnoval soucitný úsměv.

Po zbytek odpoledne jsme se šiči pobíhali tu semhle, tu tamhle a snažili jsme se do sebe nevrážet, když jsme plnili maestrovy požadavky, abychom

přinesli karmínově červený damašek, fialový samet, „nejjemnější růžové hedvábí, jaké najdete!“ či jen „další špendlíky!“. Fontana zaujímal pózu klasické sochy a nechával na sobě špendlit látku nebo se producíroval po místnosti a zkoušel, jak se cítí v té či oné tkanině. Kdykoli jsem se k němu přiblížila, našel si nějakou záminku, aby mě pohladil po ruce nebo se mi otřel o ňadro. Pokaždé jsem nasadila úsměv a zatoužila, aby den skončil.

Konečně byl maestrův stůl posetý papíry s náčrtý, z nichž každý doplňovaly poznámky o látce, barvě a všem možném až po velikost knoflíků, které mají být použity. Fontana se převlékl do šatů, v nichž přišel, a za doprovodu okázalých úklon se rozloučil. Než se však odporoučel, hodil na tovaryšský stůl štedrou hromádku mincí.

„Moji milí přátelé – Filippo, Stefano a Ulisse –, děkuji vám za skvěle odvedenou práci. Máte ruce ze zlata! Rondinelli, přímo hořím nedočkavostí uvidět, co vykouzlíte na moji nuznou figuru. A ty, Eleno.“ Poválel mé jméno na jazyku jako sousto šťavnatého ovoce. „Vroucně doufám, že si tě Rondinelli ponechá. Zákazníci jistě rádi využijí tvých služeb.“ Pomalu na mě mrkl.

Poté odešel, vyprovázen maestrem. Trojice tovaryšů klesla na stoličky a oddechla si. Já nedokázala nic než oněměle stát uprostřed místnosti, ale jakmile se maestro vrátil celý rozesmátý, proběhla jsem kolem něj na ulici, zlomila se v pase a vyzvrátila oběd do kanálu. Moje počínání si od kolemjdoucích vysloužilo nesouhlasné pohledy a mlaskání – a ani jedinou nabídku pomoci. Zástěrou jsem si otřela ústa a s hlavou skloněnou jsem vešla zpátky do dílny. Nikdo na mě nepromluvil jediné slovo. Zatímco ostatní postávali u plotny, poplácávali se po zádech a bezstarostně se smáli, já sbírala spadlé špendlíky a znovu navíjela role tkanin.

„Co jsi to tam ztropila za scénu?“ vyzvídal Ulisse.

„Prosím?“

„Hned házíš šavli, když ti chlap složí poklonu?“

Cítila jsem, jak to ve mně vře a jak mám na jazyku drzou odpověď, ale maestro mě opět zachránil.

„Zavři zobák, Ulisse, a dělej něco užitečného. Potřebuji nákresy rozdělit na hromádky: kalhoty, pláště, kabátce. Dej se do práce!“

Pokračovala jsem v uklízení, ale mé pohyby byly strojové a v mysli jsem se vracela do Baraccana.

Opět přišel Fontana a opět si vybral Lauru, aby ho jako už tolikrát doprovodila po temném schodišti. Tentokrát však zůstala pryč celé dopoledne. Já mezitím v dílně dokončovala partlet pro mecenášku sirotčince. Tvořil ho kousíček jemné hedvábné organzy, která měla skromně zakrývat šíji a ramena. Už jsem ho měla mít hotový, jenže já místo práce zírala do prázdna a točila náprstkem kolem dokola. Co moji kamarádku zdrželo?

Když Laura konečně vklouzla na své místo vedle mě, ještě si zavazovala pásek a strkala rozčuchané vlasy pod čepec. Teprve když zvedla hlavu, poznala jsem, že se přihodilo něco děsivého. Tvář měla bledou a oči krhavé. Neodvážila jsem se promluvit, dokud naši mistrovou plně nezaměstnala nějaká katastrofa týkající se ztracených knoflíků na opačné straně dílny. Opatrně jsem se dotkla Lauřiny paže.

„Neprovedl ti tamto? Řekni mi, že to neudělal.“

„Tamto ne. Ale všechno ostatní ano. Bála jsem se, že to nikdy neskončí.“ Laura vzlykla. „Stalo se však něco horšího.“

„Co může být horšího?“

„Přesvědčil paní Giovannu, aby mě, až mě odtud pustí, poslala pracovat k němu. Namluvil jí, že jeho manželka potřebuje výpomoc v kuchyni.“ Zaváhala. „Slíbil – a přesně takto to řekl –, že nás čeká mnoho dalších podobných odpolední.“

Laura po zbytek dne skoro nepromluvila a plnila své úkoly jako jedna z mechanických figurek na hodinách věže Accursio. Ten večer jsme usnuly s rukama nataženýma přes úzkou mezeru mezi našimi lůžky a s prsty propletenými. Dodnes mě mrzí, že jsem její ruku pustila. Když jsem se totiž probudila uprostřed té zimní noci, Laura byla pryč.

Rachot stahované rolety mě vytrhl ze vzpomínání a já jsem si všimla, že tovaryši už odešli domů. Maestro seděl u střihačského stolu a přehraboval se v náčrtech. Když jsem se jala zametat podlahu, zvedl hlavu.

„Děkuji, Eleno.“

„Je to má práce, maestro.“

„Ne, děkuji za Fontanu. Dnes sis vytrpěla své za nás všechny. Za naši dílnu.“

Vzpomínky mi dodaly odvahy.

„Nebudu říkat, že mi bylo potěšením, maestro. To by byla lež.“

Přikývl. „Musím tě znovu požádat o pomoc. Ještě dnes večer přijde další zákazník, který žádá nový dublet. Jmenuje se signor Malatesta.“

Trhla jsem sebou a vytřeštila oči.

„Ne, ne! Nevyjádřil jsem se jasně. Ujišťuji tě, že je to počestný muž. Rád bych, abys mi byla k ruce.“

Bylo už pozdě, když náš zákazník dorazil, a sotva maestro zaslechl jeho jemné ťukání, odpěchal do přední části dílny. Uslyšela jsem, jak ho zdraví: „Giorgio, jen dál, prosím, jen dál.“

„Rád tě vidím, Cecco.“ Maestro zatáhl roletu a nastalo krátké ticho. Pak oba muži vstoupili do dílny a já udělala pukrle.

„Giorgio, dovol, abych ti představil Elenu. Dnes mi bude pomáhat. Eleno, to je signor Malatesta, kterému dnes vezmu míry na nový kabátec a kterého, jak doufám, přesvědčím, aby si ho nechal ušít v jiné než černé barvě.“

Signor zvedl oči ke stropu a srdečně se rozesmál. Byl o dobrou hlavu vyšší než maestro, měl plnovous a široký, zářivý úsměv. Vysekl mi extravagantní úklonu, ale nebyl v ní výsměch, spíš radost ze samotného pohybu. Zatímco si svlékal plášť a dublet, obojí černé, probírala jsem se štůčky látek opřených o stěny.

Nejprve jsem na maestrův stůl přinesla tmavomodrý damašek s opakujícím se vzorem granátových jablek a pak jsem k němu přiložila jemné namodralé plátno. Ačkoli si signor Malatesta nepřišel pro košili, nebylo na škodu mu ukázat, jak by tyto dvě látky působily spolu. Vzpomněla jsem si rovněž na tmavě červený samet s listy paznehtníku, z nichž některé měly krátce zastřižená očka a jiná zase zůstala vystouplá. Fontanovi jsme ho nenabídli, ten by ho považoval za příliš fádni, a tak jsme ho odložili stranou. Ovšem právě Malatestovi by se mohl líbit. Zdvihla jsem štůček damašku ze stolu spolu s rolí hedvábného *brocatello*, krásně reliéfního, ale možná příliš poddajného, aby držel tvar dubletu. Zariskovala jsem však. Nakonec jsem sáhla po brčálově zeleném damašku se vzorem listů ve světlejším odstínu.

Probrala jsem se také pásky s mírami, které visely z jednoho konce trámu, a odepnula ten s Malatestovým jménem. Maestro však mávl rukou. Zdálo se, že nebude kontrolovat míry ani nejprve nespíchne model z laciného plátna. Nůžky se drahé látky dotknou bez větší přípravy. Signor Malatesta musel na nový dublet značně spěchat.

Signor promnul každou tkaninu bříšky svých dlouhých prstů. „Zvolila jste krásné látky, Eleno. Střízlivých barev a zároveň kvalitní!“

Maestro na mě kývl. „Vůbec to není špatné, děvče, jen to *brocatello* nebude dost pevné.“ Vrátil mi roli a já ji odložila stranou. Signor Malatesta se stále nerozhodl mezi ostatními třemi, a tak maestro postupně zvedl každý štůček, přiložil látku k mužově hrudi a poskládal ji tak, aby imitovala nový kabátec.

Jakmile to s každou látkou zopakoval, Malatesta luskl prsty. „Mám vybráno! Rozhodl jsem se pro ten modrý damašek. A ano, budu k němu chtít košili z onoho plátna. Našel sis mazanou pomocnici, Francesco. Poznal jsem ten fígl, kterým mě ponoukla k dalšímu nákupu.“

Maestro se okamžitě pustil do práce. Zcela od oka stříhal látku a se signorem Malatestou sedícím na stoličce rozebíral boloňskou politiku. O ní jsem věděla pramálo, kromě všeobecně známého faktu, že Svatý otec se všemožně snaží udusit nezávislou jiskru Boloně dřív, než se znovu rozhoří. Mimoto jsem se plně soustředila na každý stříh, který maestro prováděl, a tudíž jsem nevěnovala pozornost jejich hovoru.

Jakmile byly všechny díly dubletu střižené, postavila jsem se vedle maestra a pomohla mu při zkoušení. Kdejáký krejčí by se zalekl úzkých a nahrbených ramenou signora Malatesty, ale když jsem maestrovi podávala špendlíky, jeden za druhým, viděla jsem, jak se pod jeho rukama mění proporce signorova těla. Podobné triky jsem používala u signory Ruffo, abych zvětšila drobná řádra nebo zakryla silné paže, ale zkuste pánskému krejčímu vysvětlit, že šněrovačka vyžaduje stejný um jako dublet! Musím však uznat, že když měl maestro hotovo, Malatesta by mohl zdatně konkurovat šampionům hry *pallone*, a já měla v mysli zapsanou každíčkou úpravu, kterou maestro provedl.

Když jsem následujícího jitra dorazila do dílny, tovaryši už seděli na stole mezi nastříhanými díly makově červeného brokátu. Filippo měl jednu nohu spuštěnou dolů a kolenem druhé tvaroval rameno, Stefano opakovaně píchal bodcem do levého předního dílu dubletu a Ulisse se zjevným potěšením vyřezával průstřihy v odnímatelném rukávu. Letní šatník signora Fontany postupně ožíval. Maestro se toho šílenství nezúčastnil a svou pozornost upí-

ral na šití dubletu signora Malatesty. Jakmile mě spatřil, trhl bradou ke hromádce bleděmodrého plátna na konci stolu.

„Neviditelné stehy, Eleno. A výšivka kolem krku a manžet. Vzor nechám na tobě. Giorgio – signor Malatesta – věří tvému úsudku.“

Koutkem oka jsem zahlédla, jak Stefano drcl Ulisse do žeber. Chvilku mi trvalo, než mi došlo, oč mě maestro žádá. Jistě, šlo o pouhou košili, ale znamenalo to mnohem víc. Uznával mé schopnosti... a mou věrnost. Kývnutím hlavy jsem poděkovala a šla si vybrat šicí potřeby.

Když jsem procházela kolem Ulisse, natáhl se ke mně a tiše, aby ho ostatní neslyšeli, pronesl: „Nedělej si iluze, panenke, jen proto, že tě maestro nechá šít pro svého ‚výjimečného přítele‘. Cech nerozdává výuční listy lidem s cecky – ať už jsou jakkoli malé.“

Nevšímal jsem si ho. Jeho vtipky bych přirovnala ke komárům: Otravovaly mě a dráždily, ale dokud se nedotkly citlivého místa, vrásky mi nepřidělávaly. Ovšem s nesmlouvavými pravidly krejčovského cechu měl pravdu. Celé město vědělo, že na koketní návrhy obchodníků s látkami cech reaguje nevrlym ohrnutím rtů. Pravděpodobnost, že by sepsal dodatek ke svým starobylým stanovám, aby se pánským krejčím mohla stát i prostá dívka z Baraccana, byla titěrná jako špendlíková hlavička. A přece se ke mně maestro ve všech ohledech choval jako k pravé učednici. Postupně jsem přešla od uklízení k pozorování, od pozorování k pomáhání. A nyní mi dovolil šít.

Vzala jsem hromádku kousků měkkého plátna, odložila ji na svůj polštář a vydala se hledat vhodnou nit. Bílá by na bleděmodré příliš vystupovala čili stehy by se nedaly považovat za neviditelné. Naštěstí jsem si všimla světle šedé. Alespoň se mi taková zdála, když ještě ležela v šuplíku s nitěmi ostatních barev, ovšem sotva jsem ji přiložila k látce, prakticky se stala součástí osnovy a útku. Věděla jsem, že po navoskování splyne s tkaninou. Navlékla jsem jehlu a pokusila se usadit na polštář jako obvykle s nohama cudně pokrčenýma na bok. Dlouho jsem tak nevydržela. Vrtěla jsem sebou a snažila se ulevit zádům, která mě bolela z nepohodlného sedu. Rozhlédla jsem se a zjistila, že se tovaryši pohroužili do práce a mě si nevšímají. Pod záminkou, že si rovnám látku v klíně, jsem nenápadně zkřížila nohy, jak to dělávali šiči, a zakryla je sukni. V tureckém sedu jsem doposud neseděla a v Baraccanu bych si koledovala o pohlavek, a přece jsem se cítila báječně, skoro jako by mé tělo bylo stvořeno k tomuto sedu.

Dlouhé švy košile nevyžadovaly zvláštní úsilí, ovšem skýtaly jiná úskalí. Zdoluhavé, nezázivné šití často vedlo ke zbrklým a nerovnoměrným stehům. Nutila jsem se zpomalovat tím, že jsem si představovala zajímavější části práce. Vysoký límec i manžety nakonec nařasím a vyšiji droboučká granátová jablka nití ve stejné tmavomodré barvě, jakou bude mít dublet. Výsledek bude působivý, ale pro signora Malatestu stále dostatečně střidmý.

Sotva jsem si všimla, že dopoledne uběhlo, dokud maestro neodložil jehlu a náprstek a nepřešel ke schodům. „Až se vám to bude hodit, běžte se naobědvat, mládenci. A ty též, Eleno.“

Právě tehdy Stefano otočil hlavu k mému polštáři a všiml si, jak sedím. Ukázal na mě. „Pozor, chlapci. Příště ji tu budeme mít na stole.“

Nebylo to myšleno nijak zle a já se přidala ke smíchu Stefana a Filippa.

Jen Ulisse nakrčil nos. „To by mě zajímalo, komu by se tak na stole líbila.“

Ostatní se rozhodli jeho poznámku přejít, nicméně mně její význam neušel. Zvedla jsem se z podlahy a mlčky Ulisse probodávala pohledem, dokud nepokrčil rameny a nevrátil se k šití.

Domluvila jsem si se Sofií schůzku na ravegnanském trhu, kde si u jednoho spolehlivého stánkaře pravidelně vyzvedávala stuhy a nitě. Naše setkání mělo být krátké – do prvomájové oslavy Calendimaggio, při níž se vítalo jaro a modlílo se za bohatou úrodu, zbývalo jen pár dní. Choti a dcerunky zámožných pánů proto potřebovaly nové šaty, či alespoň jiné ozdoby na ty staré. V dílně signory Ruffo jistě panoval čilý ruch, a kdybych Sofii zdržela, mistrová by se po ní brzy sháněla. Spatřila jsem ji, sotva jsem zahнула za roh na hlavní třídu. Stála u sloupku podloubí na okraji trhu s hlavou vztyčenou a s balíčkem pod paží. Kolem sebe měla prostor, jak ji lidé obcházeli ve strachu, aby se k ní nedostali moc blízko. Jediným člověkem poblíž byl mladý muž, sotva odrostlý chlapeckým nohavicím, s kulatým obličejem a pokusem o knírek. Opíral se o stěnu, písátkem se stříbrným hrotem skicoval scénu před sebou a sem tam přejel rukou po stránce. Všimla jsem si, jak očima bloudí k Sofii, a když jsem k ní utíkala, vrhla jsem na něj zlostný pohled.

„Sof! Mám skvělou novinu. Už zase šiji! Sice pouze košili, ale...“ Zarážila jsem se, jak mi došlo, co jsem to plácla. „Moc se omlouvám, nemyslím to zle. Košilky a spodničky jsou velice důležité. A ty umíš překrásné košile...“ Odmlčela jsem se.

Sofie nasadila výraz hlubokého uražení, ovšem brzy ji zradilo chichotání. „Ano. Spodní prádlo je *velice* důležité.“

Zasmála jsem se a obě jsme vykročily.

„Půjdu s tebou zpátky, aby se po tobě signora Ruffo nesháněla.“

Via Mercato di Mezzo je třída rovná a široká jako stuha, kterou na jednom konci špendlí Dvě věže. Brzy ráno k ní přijížděly vozy tažené mulami s kusy masa, z nichž ještě odkapávala krev, nebo s pytli s listy morušovníků a poté rachotily zpátky. V tuto denní dobu však patřila chodcům, kteří ji využívali jako nejrychlejší cestu z jednoho konce města na druhý, a proto byla tak přečpaná, že si Sofie nikdo nevšiml, dokud proti ní nestanul tvář v tvář. Sofie se mohla bát pouze jejich polekaného výrazu.

Brebentila jsem o krásném damašku, který jsem vybrala pro signora Malatestu, a o tom, jak jeho vzor přenesu i na lem košile, a než jsem se nadála, octily jsem se na křižovatce ve stínu signorína domu.

Sofie si poposunula balíček v podpaží. „Ty půjdeš dál? Vidět signoru?“

„Asi bych se tam neměla ukazovat,“ zavrtěla jsem hlavou. „Zatím. Ale pozdravuj ji ode mne.“

Stiskla jsem přítelkyni ruku a otočila jsem se k odchodu, pak jsem se ovšem ohlédla a zvolala: „Calendimaggio! Nezapomeň!“

Překlad Tereza Dubenská